

სახალხო ფურცელი

საქართველო

საქართველო

გაზეთის № 508

დამატების № 91

კვირა, 21 თებერვალი 1916 წ.

გამოჩენილი მამულიშვილი ფრანგი ქალი
შანა და აკაძი.
ეს ძეგლი ამერიკელებმა ააგეს ნიუ-იორკში.

შენთან

მე არა მსურს, ჩემი ზრახვა გემახოს და გემარწუხოს,
მე არა მსურს მშვიდი სული ჩემთვის ტანჯვამ შეგიწუხოს,
მე მინდა, რომ გულმა-გულს და გრძნობამ-გრძნობას უბასუხოს...

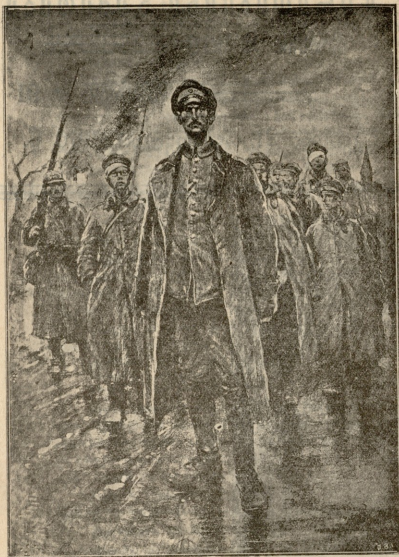
მსურს, რომ ორივე ავიღებოდეთ ერთნაირის ცეცხლის ალით,
რომ ჩვენს გულში მაისის დღე—დავწვავთ ვარდის ნაპერწკალით
და ამ უკვდავ სიკვდილსაც კი ვუმზეროდეთ მღიმიარ თვალით!..

მე მინდა, რომ ყველიეთში-ყვავილებმა კრძაღვით გზინჯონ,
შენის რუხით დაიფრინენ და გული ვეღარ დააღინჯონ,—
ამურებმა უშენობით თვალინი ცრემლით ინარინჯონ!..

მე მინდა, რომ ეგ ჯავარი-უბარო და ფხა-აყრილი,
ვით ვარდის რტო სამოთხიდან მზის ტოტებზე ჩამობრილი—
შეგქმნა ყველას სამლოცველოდ—უკვდავ ლექსში გამოჭრილი...

მე მინდა, რომ ჩემი გრძნობა შენს გულშიც გადმოსახლდეს,
მე მინდა რომ ჩემს სიმღერას შენი სულის სითბო ახლდეს,—
რომ ქვეყანა დაძველდეს და ის კი, მასში კვლავ განახლდეს!

და მაშ, აჰა ჩემი ხელი—წრფელის გრძნობით გამოწვდილი,
აჰა გული საკვარცხლებლოდ, ტრფობის ცეცხლში გამოწვრთილი,—
—შენთან სუნთქვა, შენთან ფეჭი, შენთან ტანჯვა და სიკვდილი!..

ბაჰე ბარბანელაზი საზრუნეთში.

მესამეს

შემთხვევით შეგხვდი შენს დობილთ შორის,
შემთხვევით შეგხვდი, უცხად, ანაზღაოთ,
შენ ანურჩულდი, ვით ტოტი წნორის,
სხვებს: სახე მორცხვად აუღამაზდათ.

გაგვიცნეს უთო-ერთს... შენ სთქვი: „უბაბუკო,
ძლიეს!—და თან ხელი გამოიწყოლე—
მსურს სიყვარულის ცეცხლი დაგბრუკო,
მსურს სიყვარულის ცეცხლში ვიწოდდე!“

ნაცვლად—ესთქვი—უკვდავ ლექსად იოქმევა
ჩემ მიერ ეს დრო ჩვენი გაცნობის,
შემთხვევით შეგხვდი, მაგრამ შემთხვევა
ხომ ნატეხია შეიქმნეს გრძნობის!

და ყველა—თუ რამ დავწერე შრომად;
ტროფობა თუ მტრობა, ლოცვა თუ ვნება—
ო, სკან! ო, სკან! რომ დღისი შემდგომად,
ჩემო მესამე, შენ გეტყუებნა!

ი. გრიშაშვილი.

კასტიონსება და მსჯავრი

ქართველს გლერს გულბათს ჩოდარმა
ჩამოუარა კარხედა.
სომეხი მოგვსენებათ
თვალთა ჰხედავს მარჯვედა.
მან ერთის გადახედვითა

სიტყვა გაუტრა ხარხედა.
ლარიბი იყო გულბათი,
ფული უჭარდა ძალხედა.

ხარში ოთხ თუმნად მორიგდნენ,
ცხრადაც არ გაიღებოდა.
გასწორებაზე რომ მიღგა,
ვაჭარი ელრიჯებოდა:

„შენი ჭირიმი, გულბათ-ჯან,
ფული არა მაქვს ხელში;
რომ ბე მომეცა მაინცა
მაგ სატიალე ხარშიო.
მაგრამ კაცი ვარ, დამენდე,
მთლად მოგკემ მოკლე ხანშიო.
ოლომც კი არ გამიყიდო,
თუ ღმერთი გიყვარს ცაშიო.“

გულბათმა უთხრა: შენია,
როცა მოგრიგდი ფასშიო.
ისე არხეინად იყავ,
მითომ გყოლია სახლშიო.
მე ერთხელ გადაფურთხეილსა
აღარ ავლოკავ გზაშიო.
ზედ კიდევ გაუშასპინძლდა,
შეიპატევა სახლშიო.

ორ-სამ დღის შემდეგ გულბათსა
ახლა სხვა კაცი ეწვია,
ისაც სომეხი და ხარში
ექვსი თუმანი აძლია.
ქართველი უარზე დადგა,
ფულმა ვერ გადათქვია.
სომეხმა უთხრა, რა ისა
ვერაფრით დააჯერათ:
„ოთხი თუმანი და ექვსი,
კაცო, ვინ გაასწორათ;
რატომ არ მაძლევ, არ ვიცი,
ბეი შენ არ გიჭერათ?“

— ბე მიჭერია, თუ არა,
გთიხარ და არა გჯერათ:
გადათქვა, სიტყვის გატეხვა,
ჩვენს რუგულში არა სწერათ.
მაინც არ მოგკემ, რომ ფული
მომცე მაგ ხარის წონათ
ვერ ვაიგონენ? გულბათმა
უთხრა და მოიშორათ.
გაკვირებულნი სომეხი
მოჰყვა თავისთვის თარგმანს *)
რაოდენჯერაც შეეხო
ხარის ვაჭრობის საგანსა,
იმდენჯერ მის აზროვნება
არ გასცდა წუხსა, დეფთარსა.
მას თავსატეხად გახლდა
ქართველის საქციელია:
ფულს გადაყოლო მან მასში,
რაც იყო საკვირველია,
და თავისთვის დასკვნა:
„ერაცა თავკალიერია.
ვა, ოთხსა და ექვსს ვერ არჩევს,
რა კაცი არის ქართველი?
ჩემმა შუმე მაგერ უნიჭო
ხალხის არა ვარ მნახეილო.“
თანამოაზრეც ბევრი ჰყავს
და ჩვენ რალა გვაქვს სათქმელი,
თუ ვერაგობას და ნიქსა
ორსეც ერთი აქვს სახელი.
აღბად რომ პატიოსნება
უფრო მარჯვეა საქმელო,
სანამდის ჰარამზადობა
ღიაბაც ხელის საყრელი.

*) თარგმანს—ხალხი მსჯელობას ეძახის, ფიჭვის არჩევანს.

საქართველოს რუკა

ამოღებულია მე-XVII საუკუნეში გამოცემულ ოსმალურ წიგნიდან.

რიონის ნაპირგზა

(წყალდიდობის გამო).

მინახავს ცელქი რიონი,
 ცქრიალ-თამაზით მდინარი,
 მოღღღუნე და მღერალი,
 მწიღიპარი და მცინარი.
 ლამაზი-ლამაზ ნაპირებს
 ჩქრიალა ტეველებს ესროდა,
 ცახცახით ტუჩში კოცინდა,
 თრთოლით გულ-მკერდში ეკროდა...
 მწვანე ბუჩქნარებს შეტრფოდა,
 ბალახთან ლხენით დნებოდა,
 აბიბინებულ მიღამოს
 უმღერდა, ეუბნებოდა:
 „თქვენი ცხოვრების სალბუნი—
 ჩემი წყალი და ცეცარი,
 თქვენი ღიმილი, ბიბინი—
 ჩემი გულისა დარია!
 უთქვენოთ ჩემი სიკოცლე
 აბა რა მოსახმარია...
 თქვენი ვარ, თქვენკენ მივიღტვი,
 მოვედივარ, მომიხარია!..“
 ყურსა უგდებდნენ ბუჩქნარნი
 და შოღალანე ყანები,
 რასაც ამბობდა რიონი,
 მიეჭურა სათავყანები;

ყურსა უგდებდნენ მუშუბი,
 ყანების ლხენით დამტკბარნი,
 და მათთან ერთად იშვედნენ
 არებარენი, მთა-ბარნი!..

ენახე... ცვლავ ენახე რიონი:
 ვით ქარიშხალი ქშუოდა,
 გაგიერებული მორბოდა,
 გააფთრებული ღმუოდა!..
 წყალი, ზღვით გადაქცეული,
 კლდე-ღრეში ვერ ეტეოდა,
 სიხრიდა, არღვედა ნაპირებს,
 სულ მაღლა მიიწეოდა!..
 მთა-ზვითნი აჯანყებულნი
 შრთიერთსა ეხეთქებოდნენ,
 ერთმანეთს აღარ ზოგავდნენ,
 ამსხვრევდნენ, ყალხზე დგებოდნენ!..
 ხან მიმართავდნენ ნაპირებს
 კლდოვანს ზათქით და ზარითა:
 კლდენიც კი თავს ვერ იცავდნენ
 თავისი საღის ფართია!..

ენახე—და, გითხრათ, შევნოდა,
 ვით ლომი, ვეფხვისი მებრძოლი,
 მზარავი ხმითა მგრგვინავი,
 მძაფრათ მტრის მიმართ მესრობოლი!..
 ვამზავსეც გმირსა უძლეველს,

ვაეკაცსა, მშებველს მტრისასა,
 გუნდთა და გუნდთა მსურველსა,
 მრღვეველსა ლაშქართ წრისასა!..

ენახე... რა ენახე!.. ნეტავი
 სულ არ მენახა წყეული—
 ავრე სიშმაგით ლამაზი,
 ასე უფურათ ქცეული!..
 მოაქვს ხეები, სახლკარი,
 ადამიანთა გვამები...
 მოაქვს—და უკან მოყვება,
 ხალხის ცრემლენი, გვამები...
 რაც რაზე გზაში უნახავს,
 გვერდი არ აუქცევია:
 ნათესი წაუღეკია,
 ყანები დაუქცევია...
 მოსტირის ხალხი, მოსტირის
 თვის სარჩო-საპადებელსა,
 სწყევის თავისა გაჩენას,
 გმობს გამჩენს, დამბადებელსა!..

ნეტავი სულ არ მენახა
 რიონი შეცვარებული,
 ან მისი უღვთო დალატით—
 ქვეყანა შეზარებული!..

სილოვანი.

იეთ, იეთ ტფელსკ...

(სტრამული *)

8. უსკოვარია.

„იყო, იყო ოდესღაც ერთი დედაბერი, — მომითხრობდა ჩემი პატარა არავსი, ჰქონდა დედაბერის ერთი ბაილი და იმ ბაილი ჰყვოდა ვაილი. მიაღია, მიაღია კველი შერიკობა დედაბერის ბაილი ბაილი, რომ ვარდზე თვალი არავის წაჭარბებოდა. ვერ დაითვარა მან ვარდს თვისი მხოლოდ ქარსივანი. დაღვრილია და კარი კველზე, ჩაესტებოდა ვარდს, დათვრილია სურნელებით და მიპჭრდა შორს, შორს, რომ გახვანა ხალხისთვის — არის ერთი დედაბერი, იმას ბაილი აქვს და იმ ბაილი ჰყვავს ვარდს. იმ ვარდს არავის მისკრებს დედაბერი, ქვეყანა რომ შეურინდითაო. და ის სურნელები, ქარსი რომ ვაჭკონდა არ გველვს, იმ ვარდის, იმ ვარდის იყო.“

ხალხი ისინთქავდა იმ სურნელებას, სტკებოდა, თვრიებოდა, ქებას უწოდებდა შოროსებს, უკნომ ვარდს და ლალისებურ ვარდის გვირგვინს და სხობდნენ, ემუდარებოდნენ ქარს ის ვარდი მოეტანა...

ღალი იყო ქარი, თავ-შეუკავებელი. ერთი მშვენიერი, ნელ დასეს, როცა მთავარ მთვინებზე მისტურად ითსვრე (ცახე), დედაბერის კი ტბალი ძლით ჩაძინებოდა და თვისი ვარდი ეხმანებოდა, ქარი მიამიტ, მსუბუქ სიოდ იქცა და, ვით სურნეზე ღამის ანგელოზისა, გადაფრინდა დედაბერის ბაილი და აღვრისას საბუდელები გახვია ვარდი. გაიღო ვარდამ თვისი ლალისფერი ბაგე, შეისუნთქა სიო და გაუჩივლიდა. და ჩასურჩულა სიომ სიტყვებით ტბალი, უფთაა, რომ ტბალი ხარ, მშვენიერი, რომ არც თვისი მფეის ასულს არა აქვს მათსათხა ლალისფერი, ნახი სხებო, მიუხეობდა, რომ არის სხვა ქვეყანა, ქვეყანა თავისუფალი, ფართი, უკნდლო, რომ ამ ბაილის კვედს ერთი ცუ უფრო მალაია და მზე მაქუნებოდა, იქ ხალხი სვივრობს, ხალხი, არა მარტო იმისი დედაბერი, არამედ ბჭერი, ახალგაზდა და მშვენიერი, იმითი სიყვარულით უფრო მალაია, უფრო ცხოველი, ვიდრე იმისი დედაბერისა...

— იქ, ფართო ქვეყანაზე, — ჩასურჩულადა სიო, იქ, ვარდო, შენ გელაინ, გელიან და გვიარ ეთისწინ შენს ნახვას. როცა შეუფრისად შენს სურნელებას, ბედნიერი იქმნებიან, ბედნიერნი, თითქოს წყაროსა ცხოვრებისას დაღვინდნენ. თვით მეფე, ვარდო, თვით მეფე გელის ხელ-გამკრებილი, რომ ჩაგრიტოს გულს, მოკარგულს თქვითი და მიუქვითი. ერთს შენს ომიზელი გმირი სიხარულით გადაეშვებიან ზღვის ნელს უფსკრულში, მგოსანნი კი, ვარდო, მსუბუქ სინთებში უფროერენ შენს სინარჩარეს და შენს მათობელს სურნელებას...

ნორჩამ ვარდამ, ჯერ ისევ ნახებოდა გულ გადახსნილია, დი-ჯერა ყველაფერი და დახანდა ქარსი. უბრალო „მეფედობით“ — აკ არ უთქვამს თავის საშობლო ბაილისთვის, არც დედაბრისთვის, ტკბილს ძილში რომ იციონდა და ისევ თავის მშვენიერ ვარდზე ჰყოქობდა. წაგიდა ვარდი, გაფრინდა ქარის ფრთებზე, გაფრინდა ცრუ, თვალთმაქც ქვეყანაში.

მიილული თუ არა ცახე მთავარ და შვის პირველმა სხივმა ოპტიონრად შეუღება დედაბერის ჰალხა, წამოდგა იგი და გასწია ვარდისქენ, რომ დილაშევიდომისა ესურნა, გადაეკოცნა და გახანა ყველაფერი, ყველაფერი, როც სიხარულ ნახა... მივიდა დედაბერი, მაგრამ ვარდის მთავარი ეკლანი ბუქქიდა დახვდა. ვარდი, ვიდრე დედაბერი ცრუმითი ნახავდა იმ ადგილს, სადაც კოკრა ება, ქარის მსუბუქ ფრთებზე მიფრინავდა, მიფრინავდა ქვეყანაში, ფართო ქვეყანაში.

ქარმა ვარდი შთავე გადაიტანა, სადაც მფეის მშვენიერი სასახლე ამართლყო. თვით მეფე სახე-მიმკრთალი, ფიჭოთ-მიცემული იდგა აივანზე, მაგრამ როცა ქარმა ზედ გულზე მიავლო ნორჩი ვარდი, სურნელოვანი, გაბრწყინდა სიხარულით მფეის ფერმკრთალი სახლი. მეფე ვარდს დაეკონა, სურნელებამ თავებო დაასხა. დამთვრალმა უბრძანა მან შეკრებოლიყვნენ თავადნი, მექსიკენი, მომღერალნი. დაუტრა მუსიკამ ჯადოსან ჰანგებზე. სასახლის ხუფარამ, სასახლის მგოსანიც რომ იყო იმავე დროს, შეუთხზა ჰიმნი ტურფა ვარდს, ხოლო მომღერალთა გუნდმა ისე ხმა-მალა შეასრულა ჰიმნი იგი, რომ შეინძრა სასახლის კედლები. მეფეს ვარდი ისევ ხელში ეჭირა, მეფე ჰყოქნიდა ვარდს, იმით სტკებოდა. ერთი ახალგაზდა გმირი მოვიდა ერთხელ სასახლეში. ის-ის იყო ავიდმყოფობის სატრეკლი-დან წამოდგებოდა. ჯერ ისევ შეგვაფრებულ შუბლს დადინს ვერ-

გინი უმშვენიერდა. მან იხსნა პატევი მფეისა და მეფეცა მიარწმინდა ვარდი თვისი.

— დიდმა მეფეს, დიდებამ წარმოსტკეა მან და ვარდს დაეკონა. აკოცა ვარდმა ვარდს და თვის ფარზე გაეკეთა. ერთხელ, როცა ვარდი ვამარჯვებდა, შემდეგ დასკუნენას მსკუნებოდა და მზიარულად ღეროს არაკაბოდა, მივიდა მასთან მგოსანი, ჩამოკრა ფანტურის სიბის და დახანა მამაცს ჰაუსტზე, სახელს რომ დაიკვა მფეისა და მტერი დასწარცხა. ვინარი აღტაცებანი სვიდა, ხელი ჩამოართვა მგოსანს და თვისი ვარდი ათქვა.

— იყავ ბედნიერ, გამარჯვებული, ჰმბუქო წამოხიბა მგოსანმა და ვარდს ჩაკოცნა.

მგოსანმა უფავდა ვარდი და ამკობდა იმის ლალისფერობის მათობელ სურნელებას. ერთხელ, ერთს ღვინის ასლოს რომ მიდიოდა, კარგი ფანტურ შეამჩნია. ფანტურში ვარდს ვარდი შესთავაზა და ისიც დასკუნებულ და ამას. ვარდი ისევ სურნელოვანებდა და ერთს ფანტურად ღრ და ვარდს ვარდი თან დაქვინდა მით ამკობდა, იკლდა ფასი გულს. ერთხელ მივიდა დაქვინდა ერთი იმისი მოსამსახურე და უმადგირი მოსიხიზოვა. მაგრამ ვარდმა ფული სულ ვერ მისცა და ვარდი გამოართვა და თან დაქვინდა. არ ემეგობდა ვარდს, თუმცა ფულზე დასკუნებოდა და სურნელებამ კოცნა შეჩინოვდა. ყოველ დღე საქმე ხელში ეჭირა და ვარდი გულად ხელთან უფარდებოდა. იგი ისევ ოდებდა, მაგრამ მაღე ჰყოხა თავის თავს — რა ძალა მადგია, რომ ასე ვეგვიდე თავა ჩამოცხად ამგებარი ყვავილსო? და როცა მფერი დღეს ვარდი ავლავ ჩამოყვარდა გულადან, მან ფხიბთ გვერდზე მივიღე და ვახს გაუკლდა, ვარდი კი აქ დარჩა, ჯავიერდინ გზზე, მიდი-მიდიოდა ხალხი, დაეკრებოდა ვარდს. ვაიარა მეფემ, იმეკრებოდა გადაუარა ვარდს და მოსთვალა, ვაიარა გმირმა, მისმა მგოსანმა ფხიბთ ვასრისა ვარდი. ვაიარა მგოსანმა, ვაიარა, მოსამსახურემ, მიდი-მიდიოდა ხალხი, ფხიბთ სთელავდა ყველა ვარდს დასკუნდა ვარდი, ტალახში ამოსკრობო.

ბოლოს დაბრუნა გრავიბა. აამოხილა, აიტაცა მტერი და მასთან ვათხუზნული, შერავილი ვარდი. ამოწილა ქვეყანა, ამოწილა და ბოლოს პირველი დედაბერის ბაილი გადისროლა.

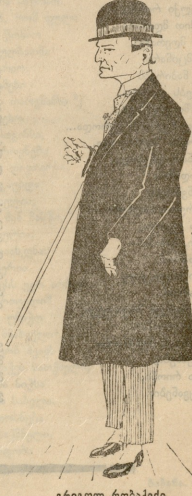
დედაბერი ვარდის მუქქთან იჯდა და სტრობდა. ქარმა რომ იმის ეთვანთ დადავო მოსტკილი, დამგებარი ყვავილი, იგი კი ვარდს, აიტაცა და ნახდა, სიყვარულით გადამბრუნდა-გადიბობინა. დედაბერმა ჩაკოცნა ვარდს, ვამეგობული ვარდი, თავი ოდესღაც ლალისფერი ვარდი და ცრუმებით დანახა. მაგრამ იმის ცხარე ცრუმებით ვერ შეძლეს მუქქე ვადეკალთ ვარდის ფრთებზე ვერც წაუღლი განსწროთის ვარდს...

აქ ჩემი პატარა არვი უფრო ამბობდა, მას შეუერთდა ვარდი ული მხავი, ბანი მისცა სხვა მცენარეებმა, და მთელმა მთამ, პატარა მთამ შემოსიბა იგივე სილურთა:

„იყო, იყო ოდესღაც...“

სახანადიქ.

კ ა ვ ე ნ ა წ ე მ ლ მ ა მ ი

გრავილ რომაქიძე

„მარი გ. ქიპურელი...“